

Novembre 2011

El 19 de març del 2010 es va dur a terme la jornada Visibilitzar o Marcar? Repensar el Gènere en la Llengua Catalana, organitzada pel Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades (GELA). A petició del GELA, es va constituir un grup de treball per continuar l'anàlisi de l'aplicació dels criteris d'ús no sexista de la llengua. En van formar part els Serveis d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya, la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, l'Institut Català de les Dones, el Departament de Filologia Catalana de la UB, el Departament de Lingüística General de la UB, els Serveis Lingüístics de la UB i el GELA. El resultat de la feina feta per aquest grup de treball va ser el document *Acord sobre l'ús no sexista de la llengua*, que recull uns principis generals sobre l'aplicació de criteris lingüístics relacionats amb la qüestió del llenguatge no sexista i que reproduïm a continuació.

Extracte de l'acord sobre l'ús no sexista de la llengua (7 d'octubre de 2010)

«Els textos de les administracions públiques han d'estar lliures d'usos discriminatoris, entre els quals hi ha els usos sexistes i androcèntrics de la llengua. Entenem per *usos sexistes* els que menystenen o desvaloren un dels dos sexes, habitualment les dones; i entenem per *usos androcèntrics* els que invisibilitzen o fan difícil imaginar en un àmbit determinat la presència o l'actuació de les dones.

Les administracions catalanes des de fa anys treballen en l'elaboració i la difusió de criteris i orientacions per evitar aquests usos sexistes i androcèntrics. L'experiència acumulada en aquest àmbit i l'anàlisi dels textos que actualment produeixen diversos organismes públics han permès consensuar els principis generals següents:

Primer. És evident que en català i altres llengües el gènere dels substantius no té cap relació directa amb el sexe dels referents. Malgrat això, l'assimilació de la categoria gramatical de gènere a la noció biològica de sexe és a l'origen de moltes confusions relacionades amb aquests conceptes. Cal partir de la consideració que la llengua catalana, com a sistema lingüístic, té el masculí com a categoria gramatical no marcada pel que fa al gènere. Això no obstant, la progressiva presència de les dones en molts àmbits socials i de responsabilitat, i la tendència a relacionar gènere i sexe en els casos en què els referents són animats, han fet que cada vegada més es pugui percebre que el masculí pot ser excloent, encara que la referència no es faci a cap persona específica.

Segon. Tenint cura de no traïr el funcionament genuí del català, les administracions públiques han de promoure uns usos lingüístics que permetin fer visibles les dones en els textos institucionals, sobretot en les referències genèriques a professions, oficis, càrrecs o funcions, particularment en singular. I òbviament, quan un text fa referència a una persona determinada, o a un grup de persones del mateix sexe, s'ha d'adaptar el discurs al gènere que correspon.

Tercer. Cal afavorir la claredat i la simplicitat dels textos administratius i respectar-hi els principis de neutralitat i concisió. Per aquest motiu, cal donar preferència, en general, als recursos que no comporten l'ús de formes dobles, com ara noms col·lectius i epítics, i expressions impersonals.

Quart. Alguns recursos poden funcionar en uns textos i contextos, però no pas en uns altres. Per exemple, adjuntar la terminació femenina a la forma masculina després d'una barra inclinada pot anar bé en textos breus i esquemàtics, com ara formularis, llistes, taules i gràfics; en canvi, no és adequat en textos llargs o d'estil més cohesionat.

Cinquè. En les referències fetes en plural a col·lectius que poden ser constituïts tant per homes com per dones, s'entén que el masculí té valor genèric, llevat que s'especifiqui expressament (o es dedueixi inequívocament del context) el contrari. Aquestes referències, per tant, en pro dels principis d'economia i de simplicitat, habitualment no es dupliquen. Si hi ha una voluntat de precisar o d'emfasitzar la referència a dones i homes dins del text, es poden fer servir formes dobles.

Sisè. Les guies o directrius d'estil i de redacció de textos, especialment les que inclouen recomanacions per evitar els usos sexistes i androcèntrics, no es poden aplicar d'una manera mecànica. Cal tenir en compte el tipus de text, el significat i el context lingüístic i comunicatiu (a qui ens adrecem i amb quina intenció comunicativa ho fem).

Setè. Si bé evitar un llenguatge amb usos androcèntrics o sexistes és una qüestió de base social, cal tenir en compte que la major part d'elements per dur-ho a terme són de tipus lingüístic. Per aquest motiu, a l'hora d'utilitzar una llengua lliure d'aquests usos, especialment quan es proposen solucions noves, o en cas de dubtes i dificultats, és important la intervenció de lingüistes amb vista a garantir que les solucions siguin correctes des del punt de vista gramatical.»

La pregunta del mes

Sabeu fer el femení dels mots següents? Tingueu en compte que algunes paraules són invariables.

el gerent
l'especialista
l'ajudant
l'estudiant
el ministre
el tinent d'alcalde

Resposta

el gerent	el gerent (m.) / la gerent (f.)
l'especialista	l'especialista (m. i f.)
l'ajudant	l'ajudant (m.) / l'ajudanta (f.)
l'estudiant	l'estudiant (m. i f.)
el ministre	el ministre (m.) / la ministra (f.)
el tinent d'alcalde	el tinent d'alcalde (m.) / la tinenta d'alcalde (f.)

La dosi extra

Per saber-ne més, cliqueu [aquí](#), on trobareu la nova *Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya*, elaborada pel Servei de Recursos Lingüístics de la Direcció General de Política Lingüística.

Pàgina web del Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades: <http://www.gela.cat/doku.php>